

KUR'ÂN'DA CİHAD-KİTAL FARKI VE İŞİD TERÖR ÖRGÜTÜ

Akın KARADENİZ'

Giriş

Bugün kendini İslâmi cihat örgütü olarak nitelendiren ve cihat adı altında İslâm adına katliamlar yapan İŞİD başta olmak üzere el-Kaide, Taliban, eş-Şebab, Boko Haram vb. terör örgütlerinin fertlerini motive eden en önemli söylem dini bir söylem olan “Allah yolunda cihat ediyoruz” söylemidir. Bu bağlamda bu çalışmada ilk olarak Kur'ân'ın cihad anlayışı ele alınacaktır. Akabinde ise ‘cihat’ ve ‘kıtal’ (savaş) kavramları arasındaki farklılık üzerinde durulacaktır. Kur'ân'a göre kıtalin şartları etraflıca izah edildikten sonra İŞİD terör örgütü ve referans aldığı ayetlerle ilgili bilgi verilecektir.

Kur'ân'ın en mümtaz kavramlarından biri olan ‘cihat’ kavramı İŞİD ve benzeri terör örgütleri eliyle insanlığın nazarında kirletilmiştir. Bu nedenle ‘cihat’ kavramının mahiyetinin ve kıtal (savaş) ile farkının net bir şekilde ortaya konulması son derece önemlidir.

Kur'ân'ın Cihat Anlayışı

Cihat lügatte “cehede”, “yechedü”, “cehden” veya “cühden” kökünden gelmiştir. Cihat kavramının kök fiili olan “cehd” ve “cühd”, her türlü çabayı sarf etmek ve gayreti göstermek anlamlarına gelir (Ezheri, 1956, c. 1, s. 458). Bir başka ifadeyle cihat; insanın iyi şeylere nail olması veya kötülükleri def etmesi için var gücüyle bütün takatini sarf etmesi manasına gelir (İbn Manzur, 1955, c. 3, ss. 133-134).

Cihat, Allah (c.c.) tarafından kullarına verilmiş olan bedenî, malî ve zihnî kuvvetleri Allah yolunda kullanmak, o yolda feda etmektir. İnanan kimselerin maddi-manevi bütün varlığını Allah yolunda ortaya koyarak görünen düşmana karşı, şeytana karşı ve nefse karşı yapılan mal, can, dil ve kalp ile yapılan her türlü mücadele ‘cihat’tır (İbn Kayyum, 1992, c. 3, ss. 9-11).

Bozkurt ise cihat kavramı ile ilgili özetle şunlara değinmiştir:

“Cihat kelimesi kök itibariyle “ceht” kelimesine dayanır. Cihat bir amaç ve gaye uğruna her türlü gayret ve fedakârlığı yapmak

1 İLSAM (İlahiyat İlimleri Araştırmalar Merkezi), Genel Koordinatörü, e-mail: akinkaradeniz@gmail.com

demektir. Bu gayret ve fedakârlığı yapan kişiye “Cahit”; cihadı hayatının tarzı ve bir buudu haline getiren kişiye de “Mücahit” denir. Allah yolunda cihat ise kişinin Kur’ân’ın hakikatlerini yeryüzüne yayıp, bütün akılları ve kalpleri fethederek, insanların İslâm’ın nuruyla nurlanmalarına vesile olmak için canıyla ve malıyla mücadele edip, elinden gelen bütün fedakârlığı ve gayreti göstermesidir. Ancak bu gayrette ikna vardır, zorlama ve icbar yoktur. Kalpleri ihya vardır, bunaltmak ve karartmak yoktur” (2014, ss. 268-269).

Nitekim Cenâb-ı Hak Kur’ân-ı Hakîm’de “*Dinde zorlama yoktur. Doğru ile yanlış; hak ile batıl birbirinden kesin çizgilerle ayrılmıştır.*” (2/Bakara/256) buyurmuştur. Hz. Peygamber’in “*Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin nefret ettirmeyin*” (Müslim/1732) hadis-i şerifi de bu ayeti teyit etmektedir.

Elmalî’nin da dediği gibi cihat fiili insanları ne dine zorlayarak sokmak, onları inanç noktasında zorlamak ne de toprak işgal etmek amacıyla yapılan bir fiil değildir. Çünkü dileyen iman eder, dileyen inkâr eder; çünkü hak ile batıl açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Cihat, işte bu noktadan sonra insanlara Hakkı anlatmak ve insanların gerçeği görmelerini engelleyen perdeleri kaldırmak, bu perdeleri ortaya koyan kimselerle mücadele etmektir. Yoksa inanç kalp işidir ve bu noktada kimseye zorlama yapılamaz.

Kur’ân-ı Kerim’de “ce-he-de” kökünden türemiş 39 kelime bulunmaktadır. Bu 39 kelime 35 farklı ayette geçmektedir. “Ce-he-de” kökünden türemiş olan 39 kelimenin 4’ü ‘Mücahit’ kavramıdır. Mücahit kavramı Nisa Sûresinin 95. ayetinde 3 kez, Muhammet Sûresinin 31. ayetinde ise 1 kez geçmektedir.

Kur’ân-ı Kerim’de cehede kökünden gelen kelimelerin geçtiği ayetleri incelediğimiz zaman karşımıza üç farklı mana çıkmaktadır:

i. “*Cehde eyma’nihim*” terkininin geçtiği ayetlerde cehde kelimesi ‘var gücüyle’, ‘en güçlü şekilde’ anlamlarında kullanılmıştır. “*Cehde eyma’nihim*” terkinibi ise ‘var güçleriyle/en güçlü yeminleriyle Allah’a yemin etmek’ anlamındadır. Bu terkip Kur’ân-ı Kerim’de 5 farklı ayetin içinde geçmektedir.² Bu ayetlerden bir tanesi şöyledir:

“Onlar, “Allah, ölen bir kimseyi diriltmez” diye var güçleriyle Allah’a yemin ettiler. Hayır, diriltecek! Bu, yerine getirilmesini

² Bkz. Mâide Sûresi; 5/53, En’am Sûresi; 6/109, Nahl Sûresi; 16/38, Nûr Sûresi; 24/53, Fâtır Sûresi; 36/42.

Allah'ın üzerine aldığı bir vaadidir. Fakat insanların çoğu bilmezler” (16/Nahl/38).

ii. “*Ve in ce'hede'ke*” ibaresinin geçtiği ayetlerde “ce'hede” ‘zorlamak’ anlamında kullanılmıştır. “*Ve in ce'hede'ke*” ibaresi ‘şayet seni zorlarlarsa’ anlamındadır. Bu ibare Kur'ân-ı Kerim’de iki farklı ayetin içinde geçmektedir.³ Bu ayetlerden bir tanesi şöyledir:

“Biz, insana, ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Şayet onlar seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi bana ortak koşman için zorlarlarsa, bu takdirde onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak bana olacaktır ve ben yapmakta olduklarınızı size haber vereceğim” (29/Ankebut/8).

iii. Kur'ân-ı Kerim’de ‘Cehede’ fiilinden türeyen kelimeler yukarıda zikredilen iki anlamın dışında bütün ayetlerde Allah yolunda çalışmak, çabalamak, mücadele etmek, gayret ve fedakârlık göstermek anlamlarında kullanılmaktadır. Yani 28 ayette toplam 32 kez geçen cehede kökünden türemiş kelimelerin tamamı Allah rızası için yapılan her türlü gayret ve fedakârlığı ifade eder.

Cenâb-ı Allah Kur'ân-ı Mübîn’de şöyle buyurmaktadır:

“Gerçek müminler ancak, Allah’a ve Peygamberine inanan, sonra şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat edenlerdir. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir” (49/Hucurat/15).

“İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat edenler, Allah katında en üstün mertebeye sahiptirler. İşte onlar, kazançlı olanların ta kendileridir” (9/Tevbe/20).

“İman edenler, hicret edenler Allah yolunda cihat edenler; şüphesiz bunlar Allah’ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” (2/Bakara/218).

“İnananlardan hiçbir özrü olmadığı halde evinde oturanlarla, Allah yolunda malları ve canlarıyla cihat edenler bir değildir. Allah, malları ve canlarıyla cihat edenleri evinde oturanlara derece bakımından üstün kılmıştır. Allah hepsine güzellik vaat etmiştir ama cihat edenleri, çok büyük bir ödülle, evinde

3 Bkz. Ankebut Sûresi; 29/8, Lokman Sûresi; 31/15.

oturanlardan üstün kılmıştır” (4/Nisa/95).

Yukarıdaki ayetlerden cihat ile ilgili iki önemli sonuç çıkmaktadır:

Birincisi, Allah yolunda cihat ‘can ile cihat’ ve ‘mal ile cihat’ olmak üzere iki kısımdan oluşur. Bozkurt’un da dediği gibi;

“Can ile cihat şudur ki; kişinin, Allah’ın (cc) kendisine vermiş olduğu bedeni ve ruhu ve bunlara ait kabiliyet ve istidatları Allah yolunda kullanmasıdır. Mesela ilmi olan ilmi ile cihat eder, ilmi ile insanları aydınlatır. Sesi olan sesi ile sözü olan sözü ile kalemi olan kalemi ile vakti olan mesaisi ile cihat eder. Mal ile cihat şudur ki; Kişi Allah’ın (cc) kendisine vermiş olduğu mal, mülk ve para ile Allah yolunda yapılan mücadeleye destek verir. Canıyla mücadele eden insanları madden destekler. Onları techiz eder” (2014, s. 269).

Kişinin sırf Allah’ın rızasını kazanmak ve “İ’lay-ı Kelimetullah”⁴ davasına hizmet etmek için Allah yolunda mesaisinden fedakârlık yaparak alın teri ve beyin teri dökmek suretiyle bedeniyle gösterdiği her türlü çaba ve gayreti can ile cihattır. Şartları olduğu zaman kişinin Allah yolunda savaşması (kıtal) da can ile cihadın yüzlerce cüzünden bir parçasıdır.

Kişinin sırf Allah’ın rızasını kazanmak ve “İ’lay-ı Kelimetullah” davasına hizmet etmek için Allah yolunda malından her türlü miktarda yaptığı tasadduk/harcama da mal ile cihattır. Hiçbir karşılık beklemezsizin Cenâb-ı Hakk’ın rızık olarak verdiği nimetlerden ve helâl yollarla elde edilen mal ve kazançlardan yalnızca Allah rızası için sarf etmek demek olan ‘infak’ bir nevi mal ile cihattır. Kur’ân “*Mallarını Allah yolunda infak edenlerin örneği yedi başak bitiren, her bir başakta yüz dane bulunan bir tek danenin örneği gibidir. Allah, dilediğine kat kat arttırır. Allah (ihsanı) bol olandır, bilendir*” (2/Bakara/261) âyetiyle mallarını Allah yolunda infak edenlerin yedi yüz misline varıncaya kadar mükâfatlandırılabilceğini beyan ederek mal ile cihat edenlerin ne denli kazançlı çıkacaklarını da açıkça ifade etmiştir.

İkincisi, Allah yolunda canlarıyla ve mallarıyla cihat edenler Allah katında en üstün mertebeye sahiptirler. Allah yolunda cihat edenler Allah indinde diğer müslümanlardan çok daha faziletli ve derece bakımından da üstündür. “*Allah müminlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine*

4 İ’lay-ı Kelimetullah davası; Allah’ın kelimasını, Kur’ân’ı yüceltme, yayma ve insanların kalp ve gönüllerine hakim kılma davasıdır.

(verilecek) cennet karşılığında satın almıştır” (9/Tevbe/111) ayetinin de açıkça ifade ettiği gibi Allah kendi yolunda canlarıyla ve mallarıyla cihat edenlerin canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Hakîm'de *“Ey iman edenler! Sizi elem dolu bir azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi size? Allah'a ve peygamberine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihat edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok daha hayırlıdır” (61/Saff/10,11) buyurarak Allah yolunda mal ve can ile cihadın kişiyi elim azaplardan kurtaracak çok kârlı bir ticaret olduğunu beyan etmiştir.*

“İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için bir başışlanma ve bol bir rızık vardır” (8/Enfal/74) ayetinde zikredilen Allah yolunda hicret edenler (muhacirler) İslam tarihinde Allah'ın dinini anlatmak ve Kur'ân'ın hakikatlerini yaymak için hicret eden ilim ehlini sembolize eder ki; bu zümre Allah yolunda can ile cihat edenlerin en üst mertebesinde. Yine bu ayette zikredilen muhacirleri barındırıp onlara yardım edenler (ensar) Allah'ın dinini anlatmak ve Kur'ân'ın hakikatlerini yaymak için hicret eden ilim ehlini maddi açıdan destekleyen ve finanse eden tüccar, esnaf ve iş adamlarını sembolize eder ki; bu zümre de Allah yolunda mal ile cihat edenlerin en üst mertebesinde.

Nitekim Cenâb-ı Allah Kur'ân'da şöyle buyurmuştur:

“İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır” (9/Tevbe/100).

Cehd kökünden gelen 'ictihad' sözlükte; nefsi, güç sarf ederek ve meşakkati yüklenerek bir işe koşmak demektir (Ebu Zehra, 1994, s. 325). Terim olarak içtihat; belli bir konuda fikri yoğunlaşma, en doğrusunu bulma yolunda yoğun bir zihinsel çaba sarf etmektir. Nassların lafız, mana ve bilinçli boşluklarında gizli şer-i ameli ahkâmı ortaya çıkarmaya yönelik beşeri çabayı ifade eder (Şelebi, 1947, s.11). “İlay-ı Kelimetullah” davası uğrunda sırf Allah rızası için zihinsel bir çaba göstererek Kur'ân ve sahih sünnetten, insanlığın faydasına çıkartılan hükümler içtihatır ve bu hükümleri çıkarma gayreti gösteren kişiye de müçtehit denir.

Müçtehitlerin Kur'ân'dan ve sahih sünnetten içtihat yapabilmek için gösterdiği çaba ve gayret ilimle cihattır. İlimle cihat ise can ile cihadın önemli bir cüzüdür.

İlimle yapılabilecek en büyük cihat hiç şüphesiz ki Kur'ân ile yapılan cihattır ve Kur'ân ile yapılan cihat da en büyük cihattır. Bu hakikat Kur'ân'ın “*Öyle ise kâfirlere itaat etme, onlara karşı bu Kur'ân'la cihat et ki bu en büyük cihattır*” (25/Furkan/22) ayetiyle de sabittir. Kur'ân ile cihat demek Kur'ân'ın hakikatlerini, ilke ve prensiplerini, mana ve mesajlarını yine Kur'ân'ın metotlarıyla insanlığa ulaştırmak ve böylece insanlığın problemlerini Kur'ân ile çözmeye gayret etmektir.

“*Elif, lâm, râ. Bu, Rabblerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, yani her şeye galip ve övgüye lâyık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır*” (14/İbrahim/1) ayetinin de ifade ettiği gibi Kur'ân kendisine sınıksız sarılanları bugün hususen Ortadoğu'daki IŞİD terörünü de besleyen en önemli faktörlerden olan “cehalet, fakirlik ve ihtilaf” karanlıklarından “tevhit, istikamet, ilim, fitrilik ve adalet” gibi ilke ve prensipleriyle huzur ve barış dolu aydınlık günlere ulaştıracaktır. “*Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt, sinelerdekine/kalplerdekine bir şifa, müminler için bir hidayet ve rahmet gelmiştir*” (10/Yunus/57), “*Biz Kur'ân'dan, müminler için şifâ ve rahmet olacak zalimlerin ise ancak hüsrânını artıracak şeyler indiriyoruz*” (17/İsra/82) ve “*Bu Kur'ân bizim indirdiğimiz mübarek (bereket kaynağı) bir kitaptır. Ona uyunuz ve sakınınız ki size merhamet edilsin*” (6/En'am/155) gibi onlarca ayete istinaden söyleyebiliriz ki müminlerin fakirlik, cehalet ve ihtilaf gibi hastalıklarına şifa olacak ve inananları büyük bir rahmete ve berekete kavuşturacak ve müminlere her konuda rehber olacak en mühim hakikat muhakkak ki Kur'ân'ın nurlu hakikatleridir. İşte bundan dolayı Cenâb-ı Hak Kur'ân ile cihadı en büyük cihat olarak nitelendirmiştir.

Cenâb-ı Hak Kur'ân'da “*Allah uğrunda hakkıyla cihat edin*” (22/Hac/78) buyurmuş ve “*Her kim cihat ederse, ancak kendisi için cihat etmiş olur. Şüphesiz Allah, âlemlere muhtaç değildir*” (29/Ankebut/6) ayetiyle de Allah yolunda hakkıyla cihat edenlerin yani gayret ve fedakârlık gösterenlerin ancak kendi yararına bir iş yapmış olacağını ifade etmiştir. Cihat faaliyeti ile kişinin kendi yararına elde edeceği en mühim şey de hiç şüphesiz ki bu sayede Allah'ın kendisini başarı ve hidayet yoluna iletmesi olacaktır. Kur'ân bu hakikati “*Bizim davamız uğrunda cihat edenlere, başarıya ulaştıracak yollarımızı göstereceğiz. Şüphesiz, Allah kendi uğrunda cihat edenlerle beraberdir*” (29/Ankebut/69) ayetiyle ifade etmiştir.

Kur'ân-ı Mübîn “De ki: “Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesata uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah’tan, peygamberinden ve O’nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fâsık topluluğu doğru yola erdirmez” (9/Tevbe/24) buyurarak Allah yolunda cihadın Allah indinde dünyalık her şeyden çok değerli olduğunu beyan etmiştir.

Kur'ân-ı Kerim’de cihat ile ilgili ayetlerin hiçbirisinde cihat kavramına savaş anlamı verilemez. Kur'ân’da cihat kavramının en belirgin, en kapsamlı, en bariz tam ve doğru manası Allah yolunda çalışmak, çabalamak, mücadele etmek, gayret ve fedakârlık göstermek manalarıdır. Bir kısım müfessirler bazı ayetlerde cihat kavramının savaş anlamında kullanıldığını ifade etmişler ve şu ayetleri örnek olarak zikretmişlerdir:

“Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihat et ve onlara sert davran! Onların varacakları yer cehennemdir. Orası varılacak ne kötü bir yerdir” ayeti Tevbe Sûresi (9/73) ve Tahrîm Sûresinde (66/9) aynı lafızla geçmektedir. Bu ayette “Kâfirlere ve münafıklara karşı cihat et ve onlara sert davran” ifadesinde yer alan ‘sert davran’ sözünden dolayı öncesindeki ‘cihat et’ şeklinde çevrilmesi gereken kavram bir kısım müfessirce ‘savaş’ şeklinde çevrilmiştir. Hâlbuki ‘kâfirlere ve münafıklara sert davran’ sözü onlara karşı Allah’ın dinine muhalefetlerinden dolayı sert tepki koymayı ifade eder.

Mesela Türkçedeki ‘Türkiye Rusya’ya sert tepki gösterdi’ cümlesinden kimse ‘Türkiye Rusya’ya savaş açtı veya açacak’ manasını çıkarmaz. Bu ayetlerdeki ‘cahidi’l küffare ve’l münafikîne’ ifadesine ‘kâfirlerle ve münafıklarla savaş’ anlamı vermek ayetin manasını daraltır. Aşağıda Allah yolunda kıtâlin (savaş) şartlarını anlatırken insanlara küfründen dolayı savaş açılmayacağını ancak ve ancak zulümlerinden dolayı savaş açılabileceğini genişçe izah edeceğiz. Bu ayetlerde kâfirler ve münafıklar ifadesinden önce ‘size zulmeden’ veya ‘mazlumlara zulmeden’ ifadeleri gelseydi burada ‘cihat et’ yerine ‘savaş’ şeklinde çeviri yapılabilirdi. ‘Kâfirlere ve münafıklara karşı cihat et’ şeklindeki çeviri savaş şartları vuku bulursa onlarla savaş anlamını da zaten içinde barındırır. Ancak bu ayetlerin öncesinde direk bir savaş ortamından ve savaş şartlarından bahsedilmediği için buradaki cihat kavramı savaşa hasredilemez. “Kâfirlere ve münafıklara karşı cihat et...” demek “kâfirler ve münafıklarla mücadele et, onların dine karşı tavırlarını ve muhalefetlerini boşa çıkaracak çalışmaları yap ve bu konuda gayretli ol.” demektir.

“Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde Allah yolunda sefere çıkın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihat edin. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır” (9/Tevbe/41).

“Allah’a ve âhiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihat etmekten geri kalmak için senden izin istemezler. Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları çok iyi bilendir” (9/Tevbe/44).

“Allah’ın Resûlüne karşı gelerek (sefere çıkmayıp) geri bırakılanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat etmek hoşlarına gitmedi ve “Bu sıcakta sefere çıkmayın” dediler. De ki: “Cehennem ateşi daha sıcaktır.” Keşke anlasalardı” (9/Tevbe/81).

“Allah’a iman edin ve Resûlü ile birlikte cihat edin” diye bir sûre indirildiğinde, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler ve “Bizi bırak da oturup kalanlarla birlikte olalım” dediler” (9/Tevbe/86).

Yukarıda zikredilen Tevbe sûresinin ayetlerindeki cihat kavramı Allah yolunda savaşmayı da kapsamakla birlikte “İlay-ı Kelimetullah” davası uğrunda savaş ve sefer halinde de can ve mal ile yapılabilecek her türlü mücadeleyi ifade eder. Mesela Allah yolunda sefer ve savaş halinde bizzat savaşmayıp geri hizmette yer alan tedarikçi, aşçı ve sağlık ekipleri ile savaş teçhizatlarını finanse eden kişiler de bu seferlerde Allah yolunda cihat etmiş olmaktadır. Bundan dolayı yukarıdaki ayetlerde geçen cihat kavramına ‘savaş’ manası verilirse ayetlerin anlamları daraltılmış olur.

Cihad-Kıtal Farkı

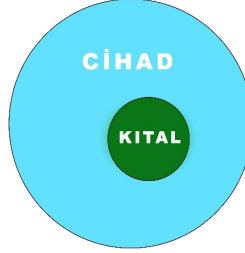
Günümüzde cihat denince maalesef insanların aklına ilk önce savaş, silahlı mücadele ve şiddet gelmektedir. Hâlbuki Kur’ân Allah yolunda silahla, kılıçla yapılan fiili savaşı ifade etmek için “ka’tele” fiilini kullanmaktadır. Bu fiil Arapçada Mufâale babından gelmektedir. Mufâale babının en önemli özelliği, bir işin karşılıklı yapıldığını göstermesidir. Mufâale babında işteşlik ve müşareket vardır.

Allah yolunda silahla savaş yani kıtal/mukatele Allah yolunda cihadın bir parçasıdır. Yani her Allah yolunda kıtal bir cihattır ama her cihat bir kıtal değildir. Şartlar haiz olduğunda Allah yolunda savaşmak ise can ile cihadın çok önemli bir cüzüdür. Bu durumu aşağıdaki şekil ile ifade etmek

mümkündür.

Şekil 1: Cihat ve Kital Farkı

Kur'ân kıtale (Allah yolunda silahla savaş) iki durumda izin vermektedir. Birincisi, düşmanın saldırısı karşısında müdafaa niyetiyle yapılan kitaldir. İkincisi ise mazlumun müdafaası amacıyla yapılan kitaldir (Bozkurt, 2014, ss. 269-270).

Düşmanın Saldırısı Karşısında Müdafaa Niyetiyle Yapılan Kital (Savaş)

Bugün uluslararası hukukta dahi meşru müdafaa hakkı insanların en doğal hakları arasında sayılır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 51. maddesine göre saldırıya uğrayanların meşru müdafaa hakkı vardır (Pazarcı, 2005, ss. 512-513).

Halbuki Kur'ân meşru müdafaa hakkını bundan 1400 yıl önce şu ayetle vermiştir:

"Kendilerine savaş açılan müminlere, zulme uğramaları sebebiyle savaş için izin verildi. Şüphesiz ki Allah'ın onlara yardım etmeye gücü yeter" (22/Hac/39).

Bu ayette dikkat çeken iki önemli unsur vardır. Bunlardan birincisi müminlerin savaşma fiili bir izne bağlanmıştır. Hâlbuki cihat kavramının geçtiği hiçbir ayette '*cihat için size izin verildi*' şeklinde bir ifade yoktur. İkincisi ise savaş izninin ancak karşı tarafın (düşmanların) ilk olarak saldırıyı başlatarak müminleri zulme uğratmaları sebebiyle inananlara verildiğinin altı çizilmiştir. Nitekim yukarıdaki ayetin hemen akabinde "*Onlar haksız yere ve sırf 'Rabbimiz Allah'tır' dedikleri için, haksız bir şekilde yurtlarından çıkarılmışlardır...*" (22/Hac/40) ayeti gelmiştir. Hz. Peygamber'in kişisel olarak içinde bulunduğu ilk savaş olan Bedir Savaşı bu ayetteki izin ile gerçekleşmiştir.

Düşmanın saldırısı karşısında müdafaa niyetiyle yapılan kıtal ile ilgili olarak Kur'ân'da yer alan en bariz ayetlerden birisi de şöyledir:

“Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez” (2/ Bakara/190).

Bu ayette de iki hususun altı çizilmiştir. Birincisi, ‘Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın’ denilerek Allah yolunda savaşa ancak düşman tarafın savaşı başlatması sonrasında meşru müdafaa hakkının doğması neticesinde müsaade edilmiştir.

İkincisi ise ayette “Ancak aşırı gitmeyin” denilmek suretiyle de Kur'ân savaş başladıktan sonra savaş ahlakına dair önemli bir ilkeyi ortaya koymuştur. Buradaki “Ancak aşırı gitmeyin” ifadesi ile savaşta dahi olursa silahsız sivillere, çocuklara, kadınlara, yaşlılara ve bitkilere, hayvanlara asla zarar verilmemesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Müminler düşman saldırısı karşısında meşru müdafaa hakkını kullanarak girmiş olduğu savaşlarda yalnızca kendisine silah çekenlere ve silah çekenlere yardım ve yataklık edenlere karşı savaşmakla emrolunmuşlardır. Aksi tutum ve davranışlar haddi aşmak olarak ifade edilmiştir ki Allah haddi aşanları asla sevmez.

“Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever. Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir” (60/Mümtehine/8,9) şeklindeki Mümtehine sûresinin ayetleri de adeta savaşılması meşru olan grupları saymaktadır. Bunlar;

- i. İnsanlara inancından ve dininden dolayı savaş açanlar,
- ii. İnsanların vatanını işgal edip yurtlarından sürgün etmeye kalkışanlar,
- iii. İnsanların vatanı işgal edip yurtlarından sürgün etmeye kalkışanlara yardım ve yataklık edenler.

Bu üç grup ile savaşmanın meşruiyeti bugün uluslararası hukuk tarafından da kabul edilen bir gerçektir.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Hakîm'de şöyle buyurmaktadır:

“(Ey müminler!) verdikleri sözü bozan, Peygamber’i (yurdundan) çıkarmaya kalkışan ve ilk önce size karşı savaşı başlatmış olan bir kavme karşı savaşmayacak mısınız; yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah, -eğer siz gerçek mü’minler iseniz- kendisinden korkmanıza daha lâyıktır” (9/ Tevbe/13).

Bu ayet-i kerimede müminlerle olan ahitlerini/antlaşmalarını bozarak ilk önce saldırıyı başlatmış ve Resûl’ü yurdundan çıkarmaya kalkışmış düşman gruplarına karşı savaşma konusunda müminleri motive etmektedir. Bu ayetten anlıyoruz ki müminler sulhu sağlama adına düşmanlarıyla, müşrikler ve gayr-i müslimlerle antlaşmalar yapabilmektedir. 622 yılında yazılı bir belge olarak Medine’de yaşayan üç ayrı dinî ve sosyal blok olan Müslümanlar, Yahudiler ve Müşrik Araplar arasında karşılıklı görüşme ve anlaşma sonucu kaleme alınmış olan ‘Medine Vesikası’ bunun en önemli örneğidir.

“...Eğer onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmayıp size barış teklif ederlerse; Allah, onlara saldırmak için size bir yol (yetki) vermemiştir” (4/Nisa/90) ve “...Eğer onlar sizden uzak durmazlar, sizinle barış içinde yaşamak istemezler, ellerini savaştan çekmezlerse, onları yakalayın ve onları nerede bulursanız öldürün. İşte bunlara karşı size apaçık bir yetki verdik” (4/Nisa/91) ayetlerinden anlıyoruz ki İslâm’da esas olan insanlar ile (bu insanların dini, dili, ırkı ne olursa olsun) barış içinde yaşamaktır. Yukarıda Nisâ sûresi 91. ayette geçen “...onları yakalayın ve onları nerede bulursanız öldürün” ifadesi başlamış olan bir savaşın içinde yani savaş halinde müminlere verilmiş bir yetkidir ki bu yetki savaş hukukunun kaçınılmaz bir gereğidir. Bu konuya ayrıca aşağıda değinilecektir.

“Eğer onları savaşta yakalarsan, bunlar(a) vereceğin ceza ile arkalarındakileri de dağıt ki ibret alsınlar” (8/Enfal/57).

“(Antlaşma yaptığın) bir kavmin hainlik etmesinden korkarsan, sen de antlaşmayı bozduğunu aynı şekilde onlara bildir. Çünkü Allah, hainleri sevmez” (8/Enfal/58).

“Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de ona yanaş ve Allah’a tevekkül et. Çünkü O, hakıyla iştirakendir, hakıyla bilendir” (8/Enfal/61).

Yukarıda Enfâl sûresinin 57. ve 58. ayetlerinde antlaşmayı bozarak ihanet eden düşmana karşı savaşılması ve geride kalanlara ibret olması için savaş

içerisinde düşmana gereken cezanın verilmesi ifade edildikten sonra aynı sûrenin 61. ayetinde düşmanın pes edip barışa yanaşması halinde savaşın sürdürülmemesi ve müslümanların da barış yapması emredilmektedir.

“Mûsâ’dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi (ne yaptılar)? Hani, peygamberlerinden birine, “Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda savaşalım” demişlerdi. O, “Ya üzerinize savaş farz kılındığı hâlde, savaşmayacak olursanız?” demişti. Onlar, “Yurdumuzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz hâlde Allah yolunda niye savaşmayalım” diye cevap vermişlerdi. Ama onlara savaş farz kılınca içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah, zalimleri hakkıyla bilendir” (2/Bakara/246).

Bakara sûresinin bu ayetinde geçen “... O “Ya üzerinize savaş farz kılındığı hâlde, savaşmayacak olursanız?” demişti. Onlar, “Yurdumuzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz hâlde Allah yolunda niye savaşmayalım..” ifadeleri de gösteriyor ki yurtlarından çıkartılıp ailelerinden uzaklaştırılmak suretiyle zulme uğrayan diğer peygamberlerin ümmetlerine de savaş üzerlerine farz kılınmıştır/yazılmıştır/gerekli kılınmıştır. Nitekim “Hoşunuza gitmese de savaş size farz kılındı; mümkündür ki bazen hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için iyi, hoşunuza giden bir şey de hakkınızda kötü olabilir. Allah bilir, siz bilemezsiniz” (2/Bakara/216) ayetindeki “Hoşunuza gitmese de savaş size farz kılındı” ifadesi yine Allah yolunda savaşmanın şartlarının oluşması sonrasında müminler üzerine savaşın farz kılınması/yazılması/gerekli kılınması anlamındadır.

Mazlumun Müdafası Amacıyla Yapılan Kıtıl (Savaş):

Kur’ân müslümanların kendilerine herhangi bir saldırı olmasa dahi mazlumların müdafası için zalimlere karşı savaşmasını istemektedir. Bu konuyla ilgili Kur’ân’da şöyle buyrulmaktadır:

“Size ne oluyor da Allah yolunda ve “Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla!” diye yalvarıp yakaran zayıf, çaresiz ve ezilen erkekler, kadınlar ve çocuklar uğruna savaşmıyorsunuz” (4/Nisa/75).

Bu ayet-i kerime “...(zalimlerin zulmüne maruz kalan) zayıf ve çaresiz erkekler, kadınlar ve çocuklar uğruna savaşmıyorsunuz” ifadesiyle

müslümanları zulme uğramış tüm insanlar için Allah yolunda savaşmaya çağırılmaktadır. Burada herhangi bir din, dil, ırk ayırımı yapılmaksızın tüm mazlumların müdafaası için müslümanlar Allah yolunda savaşmaya çağırılmaktadır.

“Zulüm ve baskı (fitne) tamamen yok edilinceye ve din Allah'a hasr oluncaya (adalet sağlanıncaya) kadar onlarla savaşın. Şâyet (zulümlerinden) vazgeçerlerse artık zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur” (2/Bakara/193).

Bu ayet-i kerimede geçen fitne kelimesi 'zulüm ve baskı' anlamında kullanılmıştır. Zulmün ve baskının son bulup dinin Allah'a hasr olması demek ise zulümden sonra adaletin sağlanması demektir. Çünkü zulüm ancak adalet tesis edilince son bulur. Bu ayet “...Şâyet (zulümlerinden) vazgeçerlerse artık zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur” ifadesiyle çok önemli bir ölçü ortaya koymaktadır. O ölçü şudur: “Düşmanlık ancak zulme ve zalime karşı olur.” Evet, bu ayetten ve “Dinde zorlama yoktur. Doğru ile yanlış; hak ile batıl birbirinden kesin çizgilerle ayrılmıştır”⁵ ayetinden de açıkça anlıyoruz ki bir müslüman hiçbir kimseye dininden ve inancından dolayı düşmanlık besleyemez. Müslüman ancak zalimlere - dini ve inancı ne olursa- düşmanlık yapabilir.

İmam-ı Âzam Ebû Hanife bu hakikati şöyle ifade etmiştir:

“Mütecaviz kimselerle kâfir oldukları için değil, haddi tecavüzlerinden dolayı (yani zâlim oldukları için) savaş! Adil zümre ve adil sultanla beraber ol” (Ebû Hanife, 1992, s. 43).

Cenâb-ı Hak Hucûrat sûresinde “Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşarlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (onlara) adaletli davranın. Çünkü Allah, adaletli davrananları sever” (49/9) buyurmaktadır.

Bu ayet-i kerime birbirleriyle savaşmakta olan müminlerin aralarının düzeltilmesini, savaşta ısrarcı olan zümreye karşı ise ta ki zulmünü sonlandırana kadar savaşılmasını müslümanlara emretmektedir. Ayrıca bu ayete göre zulmüne karşı savaş açılan zalim taraf zulmünü sonlandırıp yola geldiği zaman da adil bir şekilde yargılanmalıdır.

Bu âyetlerden yola çıkarak denilebilir ki, tarihin en vahşi ve acımasız terör

5 Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi; 2/256.

örgütlerinden biri olan İŞİD terör örgütü mensubu zalimler ile ta ki onlar zulümlerinden vazgeçinceye kadar müslümanlar topyekûn mücadele etmeli, savaşmalı ve bu zalimlerin zulmüne son vermelidir. Zulümlerini bitirip sukûnet sağlandıktan sonra ise bu zalimler adil bir yargılanma ile yargılanıp cezalandırılmalıdırlar.

Yukarıda birçok ayetle ifade edildiği üzere müslümanlar iki durumda Allah yolunda kıtal/savaş ile mükelleftir. Birincisi; müslüman dinine, canına, malına, ırzına, namusuna ve bu değerlerin tamamını içine alan vatanına karşı yapılan saldırılar karşısında meşru müdafaa hakkını kullanmak suretiyle savaşmakla mükelleftir. İkincisi ise dini, dili, ırkı ve mezhebi ne olursa olsun yeryüzünde zulme uğrayan tüm mazlumları korumak için savaşmakla mükelleftir.

Bozkurt'un da dediği gibi *"Silah zoruyla, şiddetle, öfkeyle, kanla, anarşi ve terörle dünyaya İslâm'ı yayacağını iddia etmek ya kör bir cehalet veya cahilce bir safdillik olur. Ancak Silahla mücadele, İslâm'da en son başvurulacak ve mecbur kalmadıkça asla tevessül edilmeyecek bir hadisedir. İslâm'da esas olan Allah yolunda, Allah'ın (cc) emrettiği gibi yaşamaktır. Allah yolunda ölmek en son tercihtir. Çünkü Cenâb-ı Hak bizden ölmemizi değil, yaşamamızı istiyor."* (Bozkurt, 2014, s. 272)

İŞİD Terör Örgütü

İŞİD ağırlıklı olarak Irak ve Suriye'de etkinlik gösteren, bu bölgede "Hilafet" devleti kurmak amacıyla güvenlik güçlerine ve sivillere karşı stratejik ve sansasyonel eylemler yapan hiçbir ülke tarafından tanınmayan kendini İslam devleti olarak nitelendiren yasadışı silahlı terör örgütüdür. Arapçadaki baş harflerinden oluşan kısaltması 'DAİŞ' olduğundan bu adla da anılır. Petrol kaynaklarına yakınlığı nedeniyle dünyanın en zengin yasadışı silahlı örgütleri arasında sayılmaktadır.

Irak Savaşı'nın ilk yıllarında kurulan ve 2004 yılında el-Kaide'ye bağlılığını ilan eden ve bir süre Irak el-Kaidesi adıyla faaliyet yapan İŞİD, daha sonra el-Kaide ile bağlarını kopartmış ve bugün Irak ve Suriye topraklarında sunni nüfusun yoğun olduğu bölgelerde halifeliği kurma hedefi ile cihat adı altında vahşet ve katliamlarla ilerleyişini sürdürmektedir. 2014 yılında Musul'da kendileriyle mücadeleye girmeyip silahlarını bırakarak teslim olmuş Irak polis ve askerlerinden Şii olan 1700 esiri kurşuna dizerek katletmiş olmaları 13. yüzyıldaki vahşi Moğol istilalarını ve İslam

tarihindeki Haricileri⁶ anımsatmaktadır.

Nisan 2013 ile birlikte İŞİD, Suriye'nin kuzeyinde hızlı bir şekilde askerî güç kazanmaya başlamış ve bu bölgedeki en güçlü örgütlerden biri olmuştur. Suriye'de etkin olduğu bölgelerde rakip gördükleri askerleri, yabancı gazetecileri, yardım kuruluşlarına üye birçok kişiyi vahşice katletmişlerdir. Halen devam eden Suriye iç savaşında Suriye'nin Humus, Rakka ve Halep bölgelerinde varlık göstermektedir.

Suriye İnsan Hakları Gözleme örgütünün raporuna göre ağustos 2014'te örgütün Suriye'deki savaşçı sayısının 50.000, Irak'ta ise 30.000 olduğu bildirilmiştir. CIA ise Eylül 2014'te örgütün Suriye ve Irak'ta toplam 20.000 ile 31.500 arasında savaşçıya sahip olduğunu açıklamıştır.

İŞİD son olarak 10 Ekim 2015'de Ankara'da ve 13 Kasım 2015'de Paris'te yüzlerce masum insanın katledilmesiyle sonuçlanan intihar saldırılarını düzenleyerek yeni katliamlara ve vahşetlere imza atmıştır.

İŞİD başta olmak üzere el-Kaide, Taliban, Boko Haram, eş-Şebab ve el-Mehdi gibi radikal terör örgütleri hep "Selefilik" içerisinden çıkmaktadır. Bilindiği gibi sadece nakli (hadisi) esas alan, akli devre dışı bırakan, Arap örf ve geleneklerini dinin unsurları haline getiren, pozitif bilimlere, sanata ve ticareti günah olarak gören bir akım olan Selefilik'in Malikilik, Hanbelilik ve Vehhabilik olmak üzere üç önemli kolu vardır. Bu kollardan en yumuşak olanı Malikilik, en radikal olanı ise Vehhabiliktir.⁷ İŞİD başta olmak üzere el-Kaide, Taliban, Boko Haram gibi kendini İslami cihat örgütü olarak nitelendiren radikal terör örgütleri genellikle Vehhabilik'in içinden çıkmaktadır.

Vahhabi Mezhebi "iman, ikrar ve ameldir" diyerek ameli imandan bir cüz yapmış ve buna göre de mesela "namaz kılmayan tekfir edilir" demiştir. Bu mezhebin en karakteristik özelliği kendisi gibi düşünmeyen ve inanmayan herkesi "tekfir" etmeleri, yani kâfir ilan etmeleridir. Vahhabiler Vahhabi mezhebine müntesip olmayan, Müslüman olsun veya olmasın, herkesi kâfir gördüğünden ve tüm kâfirlerin kanını, canını, malını kendine helal kabul ettiğinden, yeryüzündeki herkese düşman bir psikolojiye sahiptir.

6 Siffin savaşı (657) sonunda hakemlere başvurmayı kabul etmesi üzerine Hz. Ali'yi terk edip "Hüküm ancak Allah'ın'dır" diyerek hem Hz. Ali ve taraftarlarını hem de Muaviye ve taraftarlarını insanların hakemliğini kabul ettikleri için kâfir ilan edenler İslâm tarihinde "Hariciler" olarak adlandırılmıştır.

7 Detaylı bilgi için bkz: Bozkurt, M. İ. (2015). *İnhiraf-2: İslam Mezheplerinin Analizi, Selefiye Mezhebinin Felsefi Altyapısı ve Selefiye Mezhebi Bölümleri*. İstanbul:Revizyon.

Bu düşmanca psikoloji de bu mezhebin içerisinde İŞİD gibi radikal terör örgütlerinin çıkmasını netice vermiştir.

İŞİD ve benzeri radikal terör örgütleri Vahhabiliğin fikri dayanağı olan İbn-i Teymiyye (ö.1328) ve Vahhabiliğin kurucusu olan Muhammed bin Abdî'l Vahhab (ö.1792) gibi radikal Selefi âlimlerin din anlayışından beslenmektedir. Bilindiği gibi Selefi ideoloji, dini "cihat ve namaza" indirgemekte, cihadı ise silahlı mücadeleden ibaret görmektedir (Bozkurt, 2015, s. 117).

İbn-i Teymiyye şöyle der:

"Savunma savaşı, dine ve kutsallara saldıran düşmanı savmanın en çetin şeklidir. İcma ile vaciptir. Dini ve dünyayı bozan düşmanı savmak, imandan sonra gelen en büyük vaciptir. Bu nedenle hiçbir şart yoktur ve imkân ölçüsünde herkes için farz-ı ayn hükmündedir" (akt. Hanbeli, t.y., 309).

Mevdudi ise Tefhimu'l-Kur'ân adlı eserinde şu görüşlere yer vermiştir:

"İslâm da düşman kabul edilen tarafın düşman kabul edilmesinin asıl sebebi, Allah ve Rasulü'nün emir ve yasaklarına riayet etmemeleridir; bu ister müşrik, kâfir ve putperest bir topluluk, isterse inanan bir topluluk olsun, İslam'a itaat noktasında asilik ederlerse onlar da İslam'a göre düşman kabul edilirler, ta ki doğru yola gelene kadar, ne şekilde olursa olsun asi olan doğru yola geldiğinde ise onlara karşı şiddet ve kaba kuvvet uygulamak doğru olmaz" (1986, c. 5, s. 409).

Yukarıda zikredilen İbn-i Teymiyye ve Mevdudi'ye ait olan düşünceler gibi daha birçok radikal selefi ulemanın fikirleri ve eserleri İŞİD ve benzeri terör örgütleri için önemli referanslar olmuştur.

İŞİD'in Referans Aldığı Ayetler

İŞİD terör örgütü ve bu terör örgütünü fikren yönlendiren güçler şiddet ve savaş faaliyetlerini hususen Tevbe sûresi 5. ayetine dayandırmaktadır. Tevbe sûresi 5. ayeti şöyledir:

"Haram aylar çıkınca bu Müşrikleri artık bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerine oturup onları gözetleyin. Eğer tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın. Şüphesiz Allah

çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir” (9/Tevbe/5).

Selefi zihniyet genellikle kendi ideolojilerini Kur'ân'a tasdik ettirebilmek için ayetleri bağlamından, öncesi ve sonrasından (siyak-sıbak) kopartarak müstakilen ele alır ve ayetlerin içinden cımbızla çektikleri ifadeleri fikirlerini teyit etmek için kullanır. Tevbe sûresi 5. ayetini öncesi ve sonrasıyla birlikte okuyan herkes görecektir ki ayette geçen “...Müşrikleri artık bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerine oturup onları gözetleyin” ifadeleriyle belirtilen hususlar tamamıyla savaş şartları gerçekleştikten sonra başlamış olan bir savaşın içerisinde geçerli olabilecek hususlardır. Bu nedenle Tevbe sûresinin ilk 15 ayetine bakıp konuyu öyle değerlendirme yapmak uygun olacaktır.

“1. Allah ve Resûlünden, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere kesin bir uyarıdır.

2. Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. Şunu bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz; Allah ise, inkârcıları perişan edecektir.

3. Hacc-ı ekber gününde⁸, Allah ve Resûlünden bütün insanlara bir bildiridir: Allah ve Resûlü, Müşriklerden uzaktır. Eğer tövbe ederseniz, bu sizin için hayırlıdır. Ama yüz çevirirseniz, şunu iyi bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakabilecek değilsiniz. İnkârcılara, elem dolu bir azabı müjdele!

4. Ancak Müşriklerden, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz, sonra da antlaşmalarında size karşı hiçbir eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinize hiç kimseye yardım etmemiş olanlar, bu hükmün dışındadır. Onların antlaşmalarını, süreleri bitinceye kadar tamamlayın. Şüphesiz Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları sever.

5. Haram aylar çıkınca bu Müşrikleri artık bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerine oturup onları gözetleyin. Eğer tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

6. Eğer Müşriklerden biri senden sığınma talebinde bulunursa, Allah'ın kelâmını işitebilmesi için ona sığınma hakkı tanı. Sonra

⁸ Hacc-ı Ekber günü, İslâm bilginlerinin çoğunluğuna göre, hac günlerinden arefe günü ya da bayramın birinci günüdür. Ancak arefe günü olması ihtimali daha kuvvetlidir.

da onu güven içinde olacağı yere ulaştır. Bu, onların bilmeyen bir kavim olmaları sebebiyledir.

7. Müşriklerin Allah katında ve Resûlü yanında bir ahdi nasıl olabilir? Ancak Mescid-i Haram'ın yanında kendileriyle antlaşma yaptıklarınız başkadır. Bunlar size karşı dürüst davrandığı sürece, siz de onlara dürüst davranın. Çünkü Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları sever.

8. Onların bir ahdi nasıl olabilir ki! Eğer onlar size üstün gelselerdi, sizin hakkınızda ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirlerdi. Ağızlarıyla sizi hoşnut etmeye çalışıyorlar, oysa kalpleri buna karşı çıkıyor. Onların pek çoğu fasık kimselerdir.

9. Allah'ın âyetlerini az bir karşılığa değiştiler de insanları O'nun yolundan alıkoydular. Bunların yapmakta oldukları şeyler gerçekten ne kötüdür!

10. Bir mü'min hakkında ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirler. İşte onlar taşkınlık yapanların ta kendileridir.

11. Fakat tövbe edip, namazı kılar ve zekâtı verirlerse, artık onlar sizin din kardeşlerinizdir. Bilen bir kavme âyetleri işte böyle ayrı ayrı açıklarız.

12. Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa, küfrün elebaşlarıyla savaşın. Çünkü onlar yeminlerine riayet etmeyen kimselerdir. Umulur ki, vazgeçerler.

13. Yeminlerini bozan, peygamberi yurdundan çıkarmaya kalkışan ve üstelik size tecavüzü ilk defa kendileri başlatan bir kavimle savaşmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah, -eğer siz gerçek mü'minler iseniz- kendisinden korkmanıza daha lâyıktır.

14,15. Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mü'min topluluğun gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin. Allah, dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."

Yukarıda zikredilen Tevbe sûresinin ilk 15 ayeti önyargısız bir şekilde ve yalın bir akıl ile birlikte okunup analiz edildiğinde net bir şekilde şu gerçek görülecektir: Tevbe sûresinin 5. ayetinde bahsedilen “...Müşrikleri artık bulduğunuz yerde öldürün” ifadesi müslümanlarla aralarındaki antlaşmanın şartlarına uymayarak müslümanlara savaş açmış olanlarla ilgilidir. Ayette zikredilen “...Müşrikleri artık bulduğunuz yerde öldürün...” ifadesi ile belirtilen husus tamamen savaş şartlarında istisnai olarak verilen bir yetkidir. Yoksa Kur'ân'a göre “Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim de birini yaşatırsa, bütün insanları yaşatmış gibi olur” (5/Maide/32). Yine Kur'ân “Haklı bir sebep olmadıkça, Allah'ın, öldürülmesini haram kıldığı cana kıymayın. Kim haksız yere öldürülürse, biz onun velisine yetki vermişizdir. Ancak o da (kısas yoluyla) öldürmede meşru ölçüleri aşmasın. Çünkü kendisine yardım edilmiştir” (17/İsra/33) buyurarak savaş dışındaki öldürmelerle ilgili hükmünü ifade etmiştir.

Selefi ulemanın bir kısmı Tevbe sûresi 5. ayeti Kur'ân-ı Kerîm'in değişik surelerindeki merhametle, hoşgörü ile ilgili 124 ayeti neshetmiştir/hükmünü ortadan kaldırmıştır/iptal etmiştir ve toplamda Kur'ân'da 385 âyet bu ayet kanalıyla neshedilmiştir diyebilecek kadar dalalette ve cehalette sınır tanımamıştır. Sadece bu görüş bile Orta Doğu'daki Selefilik kaynaklı ve dini referanslı şiddetin anlaşılmasını oldukça kolaylaştıracaktır.

Tevbe sûresi 5. ayette geçen ifadelere benzer ifadeler Bakara sûresi 191. ayetinin başında da geçmektedir: “Onları nerede yakalarsanız öldürün. Sizi çıkardıkları yerden (Mekke'den) siz de onları çıkarın...” ayetin bu kısmını bağımsız bir şekilde alınca tüm kâfirleri öldürmenin meşru olduğu sonucu çıkar. Fakat ayetin tamamı öncesi ve sonrasıyla birlikte okununca ilk defa saldırıyı başlatarak zulmeden kâfirlerle savaşılması ve savaşta da zalim olan düşman nerede yakalanırsa öldürülmesi gerektiği manası ortaya çıkar.

“190. Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez.

191. Onları nerede yakalarsanız öldürün. Sizi çıkardıkları yerden (Mekke'den) siz de onları çıkarın. Zulüm ve baskı, adam öldürmekten daha ağırdır. Yalnız, Mescid-i Haram yanında, onlar sizinle savaşmadıkça, siz de onlarla savaşmayın. Sizinle

savaşılırsa (siz de onlarla savaşın) onları öldürün. Kâfirlerin cezası böyledir.

192. Eğer onlar (savaştan ve küfürden) vazgeçerlerse, (şunu iyi bilin ki) Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

193. Zulüm ve baskı (fitne) tamamen yok edilinceye ve din Allah'a hasr oluncaya (adalet sağlanıncaya) kadar onlarla savaşın. Şâyet (zulümlerinden) vazgeçerlerse artık zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur."

Yukarıda zikredilen Bakara sûresinin 190-193. ayetlerini birlikte okuyan ve analiz eden her aklını kullanabilen kişi Kur'ân'ın kâfirle değil zalimle savaşılmasını emrettiğini net bir şekilde görebilecektir. Bakara 191. ayetinin başındaki "Onları nerede yakalarsanız öldürün" ifadesi aynı ayetin sonundaki "Sizinle savaşılırsa (siz de onlarla savaşın) onları öldürün" ifadesi ile birlikte düşünüldüğünde ilk olarak saldırıyı başlatmış bir kavme (9/Tevbe/13) karşı savaşırken savaş esnasında zalimleri öldürmenin bir gereklilik olduğunu ifade eder.

Vahhabi zihniyeti kendisi gibi inanmayan herkesi kâfir görmekte ve kâfirlerin de kanı, canı, malı helaldir diyerek onları öldürmeyi meşru saymaktadır. "...Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir" (5/Maide/44) gibi ayetleri bağlamından kopararak kendilerine slogan yapan İŞİD vb. radikal terör örgütleri kendi inanışlarına göre kâfir olarak tanımladıkları herkesi katletmeyi adeta dini bir vecibe olarak görmektedir.

İşte Vahhabi zihniyetinin bir ürünü olan İŞİD mensupları yukarıda zikredilen ayetlerden bazı ibareleri cımbızla çekip alarak kullanmakta ve yaptıkları katliamları ayetler okuyarak yapmaktadırlar. Katliamlarını ve vahşice eylemlerini Allah yolunda cihat yapıyoruz söylemiyle din adı altında yapmaları ise dünyada İslam'ın ve müslümanların imajına büyük zarar vermektedir. Öyle ki dünyanın tüm kâfirleri birleşse İslâm'a bu denli büyük bir zarar veremez.

Kur'ân-ı Mübin'in "Ey iman edenler! Hepiniz topluca barış ve güvenliğe (İslâm'ın yoluna) girin. Şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır" (2/Bakara/208) ve "Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır" (3/Âl-i İmran/105) ayetlerini göz ardı eden

Müslümanlar Allah'ın apaçık ayetlerine⁹ rağmen siyasal ve mezhepsel sebeplerle parçalanıp bölük pörçük olmuşlar, birbirlerine karşı şiddete başvurmuşlar ve bunun neticesinde ise Allah'ın yardımı Müslümanların üzerinden çekilmiş ve ayette de ifade edildiği üzere büyük musibetlere ve felaketlere maruz kalmışlardır.

Sonuç

“Dinde zorlama yoktur” (2/Bakara/256) ayeti ile de sabittir ki hiçbir insana müslüman olması için veya müslüman olanlara dinin rükünlerini uygulamak için baskı yapılamaz, hele hele şiddete asla başvurulamaz. Müslüman dinini ancak ve ancak Kur'ân ve sahih sünnete uygun bir şekilde merhametle tebliğ ederek ve insanlara nasihat ederek yayabilir. İslâm'da cihat adı altında topraklar zorla fethedilemez ve masum insanlar katledilemez. İslâm'da fethin gayesi insanların kalplerini Allah sevgisiyle fethetmek ve mazlumlara yönelik baskı ve zulümlere son vermektir. İslâm savaş halinde bile sivillere, yaşlılara, kadınlara, çocuklara dokunmaya müsaade etmez, hayvanlara ve bitkilere dahi zarar verilmemesini ister. Esirlerle ilgili dahi Kur'ân *“...Onlara tam galip geldiğinizde, bağı sağlam bağlayın (esir alın). Sonra da, ya onları karşılıksız salıverin, ya da fidyeyle bırakın. Harb, ağırlıklarını bırakıncaya kadar (savaş bitip durum netleşinceye kadar) yapılacak olan budur”* (47/Muhammed/4) buyurmuş ve Hz. Peygamber de Bedir savaşı sonrası bir kısım esirleri fidye karşılığı, fidye ödeyemeyecek durumda olan bir kısım esirleri de müslüman çocuklardan onar kişiye okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakmıştır.

Allah yolunda savaş, silahla mücadele, İslâm'da en son başvurulacak ve mecbur kalmadıkça asla tevessül edilmeyecek bir hadisedir. Allah yolunda savaş ancak düşman saldırısı karşısında müdafaa niyetiyle ve mazlumları korumak, zalimlerin zulmünü sonlandırmak için yapılabilir. İslâm'da esas olan Allah yolunda, Allah'ın (cc) emrettiği gibi O'nun rızasına uygun bir şekilde yaşamaktır. Allah yolunda hakkıyla yaşamak Allah yolunda ölmekten daha öncelikli bir meseledir. Allah yolunda ölmek ise en son tercihtir.

Bugün kendilerini İslâmi cihat örgütü olarak nitelendiren İŞİD başta olmak üzere el-Kaide, Taliban, Boko Haram gibi bu eli kanlı, vahşi terör örgütlerini kendi siyasal ve ekonomik emellerini gerçekleştirebilme ve

9 Bkz. Hucurât Sûresi; 49/10 “Mü'minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.”

İslâm'ın ilerleyişini durdurabilme adına kullanan ABD, İngiltere ve İsrail gibi güçler bu örgütlerin fertlerini en önemli motivasyon çeşidi olan dini motivasyon ile motive edebilmek için maalesef günümüz Müslümanlarının birçoğunun adeta idol olarak kabul ettiği Selefî âlimlerin eserlerinden oldukça istifade etmektedirler.

Ortadoğu'daki terör olaylarına sadece ABD ve İsrail'in oyunu olarak bakmak, meseleye sığ ve avami bakmak olur. Kur'ân'da ve sahih sünnette cihat kavramına yüklenen mana Selefî dini metinlerde tahrif edilmiş ve bu mümtaz kavrama Selefî ideolojinin siyasi ve mezhepsel çıkarlarına uygun olarak "savaş" anlamı verilmiştir. Bu metinlerin ve hadis diye uydurulmuş binlerce rivayetin müslümanların zihin dünyasında oluşturduğu şiddete meyyal düşünceleri arındırıp yerine "Tevhid, Akıl ve Güzel Ahlak" olmak üzere üç önemli esası olan Hanif İslâm¹⁰ düşüncesini yerleştirmedikçe IŞİD ve benzeri terör örgütleri isim değiştirerek etkin bir şekilde sürekli var olmaya devam edecektir.

Yukarıda zikredilen onlarca ayete istinaden denilebilir ki; IŞİD terör örgütü cihat değil katliam yapmakta, fetih değil toprakları zulümle istila ve işgal etmektedir. Kendilerini "İslamcı" olarak nitelendiren bu terör örgütünün eli kanlı mensuplarının İslâm'la alakaları, Türkçemizdeki "İSLÂM" kelimesinin baş harfi olan "İ" harfinin noktası kadar dahi olamaz! Dil ile söyledikleri Kelime-i Şehadet'in manasının, bu insanlıktan nasibini almamış kalpsiz ve ruhsuz insanların kalplerine ve ruhlarına yerleşmediği aşikârdır.

Akl-ı selim Müslümanlar IŞİD gibi radikal terör örgütleri karşısında birleşerek yekvücut halinde tepki göstermelidir. İslâm ülkeleri ise İslâm'ın ve Müslümanların imajına büyük bir darbe vuran bu ve benzeri zâlim ve vahşi topluluklarla yukarıda ifade edilen Nisâ sûresinin 75., Bakara sûresinin 193. ve Hucurât sûresinin 9. ayetleri gereğince zulümlerini sonlandıranı kadar savaşmalı, zulümden vazgeçip yola geldiklerinde de bunları âdil bir şekilde yargılamalıdır. Ayrıca İslâm dünyası IŞİD başta olmak üzere el-Kaide, Taliban, Boko Haram gibi radikal terör örgütlerinin beslediği Selefî din anlayışına karşı da sevgiyle, hoşgörülle, merhametle ve adaletle insanlara muamele etmeyi esas alan; Müslümanları akla, mantığa, pozitif bilimlere, sanata ve ticarete önem vermeye davet eden Hanif İslâm'ın insanlığın gündemine getirerek mücadele etmelidir.

10 Detaylı bilgi için bkz: Bozkurt, M. İ. (2015). Hanefi Mezhebinin Felsefi Altyapısı, *İnhiraf-2: İslam Mezheplerinin Analizi*. İstanbul: Revizyon.

Kaynakça / References

- Bozkurt, M. İ. (2014). *Mukaddime*. İstanbul: Revizyon.
- Bozkurt, M. İ. (2015). *İnhiraf-2: İslam Mezheplerinin Analizi*. İstanbul: Revizyon.
- İbn Kayyum. (1992). *Zadu'l-Me'ad fi Hedy-i Hayri'l-Ibad*. Beyrut.
- Ebu Zehra, M.. (1994). *İslam Hukuk Metodolojisi*. (Çev: A. Şener), Ankara: Fecr.
- Ezheri. (t.y.). *Tehzibu'l-Luğa*. (Düz: Abdusselam Harun), Kahire.
- Hanbeli. (t.y.). *El-İhtiyarat'u-l Fıkhiyye li Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye*. Beyrut.
- İbn-i Manzur. (1955). *Lisanü'l-Arab*. Beyrut: Daru-Sadr.
- Ebû Hanife, İ.A. (1992). *el-Fıkh'ul-Ebsat*. Çev: Mustafa Öz, İstanbul: Marmara Ü. İlahiyat F. Vakfi.
- Mevdudi, E. (1986). *Tefhimu'l-Kur'an*. İstanbul: İnsan.
- Müslim. (1981). *es-Sahih*. İstanbul: Çağrı.
- Pazarcı, H. (2005). *Uluslararası Hukuk*. Ankara: Turhan.
- Şelebi, M. M. (1947). *Ta'lilu'l-Ahkâm*. Mısır: el-Ezher.